

ISSN (Print)2616-6887
ISSN (Online) 2617-605X

ВЕСТНИК
ЕВРАЗИЙСКОГО
НАЦИОНАЛЬНОГО
УНИВЕРСИТЕТА
ИМ. Л.Н. ГУМИЛЕВА

BULLETIN
of
L.N. GUMILYOV
EURASIAN NATIONAL
UNIVERSITY

Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ
ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР. АЙМАҚТАНУ. ШЫҒЫСТАНУ. ТҮРКІТАНУ сериясы

POLITICAL SCIENCE. REGIONAL STUDIES. ORIENTAL STUDIES.
TURKOLOGY Series

Серия **ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ. РЕГИОНОВЕДЕНИЕ. ВОСТОКОВЕДЕНИЕ.**
ТЮРКОЛОГИЯ

№ 2 (127)/2019

1995 жылдан бастап шығады
Founded in 1995
Издается с 1995 года

Жылына 4 рет шығады
Published 4 times a year
Выходит 4 раза в год

Нұр-Сұлтан, 2019
Nur-Sultan, 2019
Нур-Султан, 2019

Бас редакторы
Нургазина Р.А.
с.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары
Бас редактордың орынбасары

Нечаева Е.Л., с.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Әбішева М.М., т.ғ.к., доцент (Қазақстан)

Редакция алқасы

Абжаппарова Б.Ж.	т.ғ.д. (Қазақстан)
Азмуханова А.М.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Анар Сомунгуоглу	доцент (Түркия)
Әбдуалиұлы Б.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Әлібекұлы А.	ф.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Әлиева С.К.	т.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Бирюков С.В.	с.ғ.д., проф. (Ресей)
Габдулина Б.А.	т.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Грегори Глиссон	PhD д-ры, проф. (Германия)
Дәркенов К.Г.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Дронзина Т.	с.ғ.д., проф. (Болгария)
Дүйсембекова М.К.	с.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Жолдыбалина А.С.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Жолдасбекова А.Н.	с.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Звонарева Л.У.	т.ғ.д., проф. (Ресей)
Зимони Иштван	проф. (Венгрия)
Ибраев Ш.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ирфан Шахзад	PhD д-ры (Пакистан)
Каиржанов А.К.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Кайыркен Т.З.	т.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Кожирова С.Б.	с.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Конкобаев К.	ф.ғ.к., проф. (Қырғыз Республикасы)
Копежанова Д.Е.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Ласлу Марац	PhD д-ры, проф. (Нидерланды)
Мандана Тишехьяр	PhD д-ры (Иран)
Невская И.А.	PhD д-ры (Германия)
Нұрбаев Ж.Е.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Октай Танрисевер	PhD д-ры, проф. (Түркия)
Оспанова А.Н.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Пунит Гаур	PhD д-ры, проф. (Индия)
Пауло Ботта	PhD д-ры, проф. (Аргентина)
Рыстина И.С.	PhD д-ры (Қазақстан)
Сейт Али Авджу	PhD д-ры (Түркия)
Сомжүрек Б.Ж.	т.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Тәштемханова Р.М.	т.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хасрет Чомак	PhD д-ры, проф. (Түркия)
Шаймердинова Н.Г.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Сәтпаев к-сі, 2, 349 б.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-434)

E-mail: vest_polit@enu.kz, web-site: <http://bulpolit.enu.kz/>

Жауапты хатшы, компьютерде беттеген: Е.А. Изтелеуова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы.

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР, АЙМАҚТАНУ, ШЫҒЫСТАНУ, ТҮРКІТАНУ сериясы

Меншіктенуші: ҚР БҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМҚ

Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде тіркелген. 25.05.18 ж. № 17125-

Ж -тіркеу куәлігі

Мерзімділігі: жылына 4 рет

Тиражы: 35 дана

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 13/1, тел.: +7(7172)709-500

(ішкі 31-434)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief

Roza Nurtazina

Doctor of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief
Deputy Editor-in-Chief

Yelena Nechayeva, Can. of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)

Madina Abisheva, Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Bekzhan Abdualiuly	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Bibikhadisha Abzhapparova	Doctor of Historical Sciences (Kazakhstan)
Aiman Azmukhanova	Can. of Historical Sciences (Kazakhstan)
Akzhigit Alibekuly	Can. of Philology, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Saule Aliyeva	Can. of Historical Sciences, Prof (Kazakhstan)
Anar Somuncuoglu	Assoc.Prof. (Turkey)
Sergey Biryukov	Doctor of Political Sciences, Prof.(Russia)
Kurmangali Darkenov	Candidate of Historical Sciences (Kazakhstan)
Tatyana Dronzina	Doctor of Political Sciences, Prof.(Bulgaria)
Maira Dyussebekova	Can. of Political Sciences, Assoc.Prof.(Kazakhstan)
Bagysh Gabdulina	Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Gregory Glisson	PhD, Prof. (Germany)
Hasret Çomak	PhD, Prof. (Turkey)
Shakir Ibrayev	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Irfan Shahzad	PhD (Pakistan)
Abai Kairzhanov	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Tursynkhan Kaiyrken	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Kadyraly Konkobayev	Can. of Philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Svetlana Kozhirova	Doctor of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Danagul Kopezhanova	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
László Marác	PhD, Prof. (Netherlands)
Mandana Tishehyar	PhD in International Studies (Iran)
Irina Nevskaya	PhD (Germany)
Zhaslan Nurbayev	Candidate of Historical Sciences (Kazakhstan),
Aigerim Ospanova	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Oktay Tanrisever	PhD, Prof. (Turkey)
Punit Gaur	PhD, Prof. (India)
Paulo Botta	PhD, Prof. (Argentina)
Indira Rystina	PhD (Kazakhstan)
Seyit Ali Avcu	PhD (Turkey)
Baubek Somzhurek	Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof.(Kazakhstan)
Raihan Tashtemkhanova	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Nurila Shaymerdinova	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Akbota Zholdasbekova	Can. of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Alua Zholdybalina	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Lola Zvonareva	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Russia)
Zimonyi István	Prof. (Hungary)

Editorial address: 2, Satpayev str., of.349, Nur-Sultan city, Kazakhstan, 010008

Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-434)

E-mail: vest_polit@enu.kz, web-site: <http://bulpolit.enu.kz/>

Responsible secretary, computer layout: Yelena Izteleuova

Bulletin of the L.N.Gumilyov Eurasian National University POLITICAL SCIENCE. REGIONAL STUDIES. ORIENTAL STUDIES. TURKOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of information and communication of Republic of Kazakhstan

Registration certificate No. 17125-Ж from 25.05.2018

Periodicity: 4 times a year

Circulation: 35 copies

Address of printing house: 13/1 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext.31-434)

© L.N.Gumilyov Eurasian National University

Главный редактор
Нургазина Р.А.
д.полит.н., проф. (Казахстан)

Зам. главного редактора
Зам. главного редактора

Нечаева Е.Л., к.полит.н., проф. (Казахстан)
Абишева М.М., к.ист.н., доцент (Казахстан)

Редакционная коллегия

Абдуалиулы Б.	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Абжаппарова Б.Ж.	д.ист.н. (Казахстан)
Азмуханова А.М.	к.ист.н. (Казахстан)
Алибекулы А.	к.ф.н., доцент(Казахстан)
Алиева С.К.	к.ист.н., проф. (Казахстан)
Анар Сомунгуоглу	доцент (Турция)
Бирюков С.В.	д.полит.н., проф. (Россия)
Габдулина Б.А.	к.ист.н., доцент (Казахстан)
Грегори Глиссон	д-р PhD, проф. (Германия)
Даркенов К.Г.	к.и.н. (Казахстан)
Дронзина Т.	д.полит.н., проф. (Болгария)
Дюсембекова М.К.	к.полит.н., доцент (Казахстан)
Жолдыбалина А.С.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Жолдасбекова А.Н.	к.полит.н., проф. (Казахстан)
Звонарева Л.У.	д.ист.н., проф. (Россия)
Зимони Иштван	проф. (Венгрия)
Ибраев Ш.	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ирфан Шахзад	д-р PhD (Пакистан)
Каиржанов А.К.	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Кайыркен Т.З.	д.ист.н., проф. (Казахстан)
Кожирова С.Б.	д.полит.н., проф. (Казахстан)
Конкобаев К.	к.ф.н., проф. (Кыргызстан)
Копежанова Д.Е.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Ласлу Марац	д-р PhD, проф. (Нидерланды)
Мандана Тишехьяр	д-р PhD (Иран)
Невская И.А.	д-р PhD (Германия)
Нурбаев Ж.Е.	к.и.н. (Казахстан)
Октай Танрисев	д-р PhD, проф. (Турция)
Оспанова А.Н.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Пунит Гаур	д-р PhD, проф. (Индия)
Пауло Ботта	д-р PhD, проф. (Аргентина)
Рыстина И.С.	д-р PhD (Казахстан)
Сейт Али Авджу	д-р PhD (Турция)
Сомжурек Б.Ж.	к.ист.н., доцент (Казахстан)
Таштемханова Р.М.	д.ист.н., проф. (Казахстан)
Хасрет Чомак	д-р PhD, проф. (Турция)
Шаймердинова Н.Г.	д.ф.н., проф. (Казахстан)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Сатпаева, 2, каб. 349

Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-434)

E-mail: vest_polit@enu.kz, web-site: <http://bulpolit.enu.kz/>

Ответственный секретарь, компьютерная верстка: Е.А. Изтелеуова

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева.
Серия: ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ. РЕГИОНОВЕДЕНИЕ. ВОСТОКОВЕДЕНИЕ. ТЮРКОЛОГИЯ
Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций Республики Казахстан
Регистрационное свидетельство № 17125-Ж от 25.05.18 г.

Периодичность: 4 раза в год

Тираж: 35 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: +7(7172)709-500 (вн.31-434)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

МАЗМҰНЫ

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР

<i>Айтбаев Д.Е., Габдулина Б.А.</i> Үкіметтік емес сектордың мемлекет ісіне араласуының әлемдік тәжірибелері.....	10
<i>Арын Е.М., Арин Р.С.</i> Мемлекеттік орган мен қоғамның коммуникативті қатынасының институционалды негіздері: қалыптастырудың қазақстандық тәжірибесі.....	17
<i>Байсултанова К.Ш.</i> Қазіргі трансұлттық үдерістер және еліміздің ұлттық қауіпсіздігі.....	31
<i>Жанпейісова Қ.Д., Бюлегенова Б.Б., Габдулина Б.А.</i> Рухани жаңғыру процесіндегі қоғамның саяси мәдениетінің қалыптасуы мен дамуы.....	37
<i>Ли Ян</i> Шыңжаңдағы дін: тарих және қазіргі заман.....	45
<i>Насимов М.Ө.</i> Ұлттық сана және оның негізгі түсініктері.....	53
<i>Өтегұлов О.Ж., Бюлегенова Б.Б., Шерьязданова Г.Р.</i> Ядролық баланс: таралу мен тежелу.....	61
<i>Тажибаяев Р.И.</i> АҚШ-тың Еуропа Одағына қатысты ұстанған саясаты.....	69

АЙМАҚТАНУ

<i>Мовкебаева Г.А., Бимагамбетова Ж.Т., Тоғузбаева А.К., Юрлова Д.А.</i> ЕО-ЕАЭС-СРЭБ: Еуразиялық кеңістіктегі энергетикалық саясатты дамытудағы акторлар мүдделері.....	86
<i>Шенин А.С., Оспанова А.Н., Изтелеуова Е.А.</i> АҚШ Ауғанстанда: Американдық истеблишменттегі ішкі консенсустық жоқтығы және түсініксіз перспективалар.....	93

ШЫҒЫСТАНУ

<i>Ахметова А.Т., Әлібекұлы А.</i> АСЕАН (ОШАЕА) мен Корея Республикасының экономикалық серіктестігі: даму үдерісі мен келешегі.....	99
<i>Еркін Ә.С., Абжаппарова Б.Ж.</i> Оңтүстік Кореяның сыбайлас жемқорлыққа қарсы «OPEN» бағдарламасы.....	109
<i>Ильясова З.С., Кенбаев Ш.О.</i> Араб ұлты метаэтникалық қоғамдастық ретінде.....	117
<i>Қунанбаева Г.А., Кайыркен Т.З.</i> Шыңжаң өлкесіндегі буддизм ескерткіштері және оларды зерттеудегі қытай тарихнамасы.....	126
<i>Құрманғали Г.Қ.</i> Судан мәдениетіндегі туризмнің орны: тарихы мен қазіргі жағдайы.....	134
<i>Таирова Н.Р.</i> «Цифрлы Қазақстан» және «Цифрлы Жібек Жолының» жүзеге асырылуы. Бір шынжырдың түйіні: киберқауіпсіздіктің мәселелері.....	142

ТҮРКІТАНУ

<i>Әбдуәли Б.</i> Қазақ тіліндегі Ә дыбысының шығу тарихы.....	151
<i>Алимбеков Р.Ж.</i> Тарихи деректердегі Қорқыт және оның дәуірі.....	157
<i>Бастамитова А.Т.</i> Түркі халықтарының жылқыға байланысты дәстүрлі ойындары.....	165
<i>Қусаинова А.Б.</i> Түркі тілдеріндегі «итке» қатысты паремиялардың ерекшеліктері.....	172
<i>Сайтұлла Моллақаназатұлы</i> Қарахан мемлекеті тұсындағы алғашқы Құран аудармасы.....	177
<i>Ярыгин С.А., Каликов Р.К.</i> Қазақстандағы ноғайлықтардың тарихының негізгі кезеңдері.....	185

CONTENTS

POLITICAL SCIENCE

<i>Aitbayev D.E., Gabdulina B.A.</i> Global experience of non-government sector participation in public affairs.....	10
<i>Aryn Y.M., Aryn R.S.</i> Institutional Fundamentals of Communicative Relations of State Bodies and Society: Experience of Kazakhstan.....	17
<i>Baisultanova Ch.K.</i> Modern Transnational Processes and National Security of the Country.....	31
<i>Zhanpeïssova K.D., Byulegenova B.B., Gabdulina B.A.</i> The formation and development of political culture in the process of spiritual revival of society.....	37
<i>Li Yang</i> Religion in Xinjiang: history and present.....	45
<i>Nassimov M.O.</i> National consciousness and its main concepts.....	53
<i>Otegulov O.J., Byulegenova B.B., Sheryazdanova G.R.</i> Nuclear Balance: Spread and Deterrence.....	61
<i>Tazhibayev R.I.</i> US policy towards the European Union.....	69

REGIONAL STUDIES

<i>Movkebayeva G.A., Bimagambetova Zh.T., Toguzbayeva A.K., Yurlova D.A.</i> Connecting EU-EAEU-SREB: interests of actors in development of energy policy on the Eurasian space.....	86
<i>Shenin A.S., Ospanova A.N., Izteleuova Ye.A.</i> US in Afghanistan: Unclear Perspectives and Lack of Consensus within the American Establishment.....	93

ORIENTAL STUDIES

<i>Akhmetova A.T., Alibekuly A.</i> Economic cooperation between ASEAN and Republic of Korea: development process and prospects.....	99
<i>Yerkin A., Abzhapparova B.</i> South Korean anti-corruption program «OPEN».....	109
<i>Ilyassova Z.S., Kenbayev Sh.O.</i> The Arab nation as a meta-ethnic community.....	117
<i>Kunanbayeva G.A., Kairken T.Z.</i> Buddhist monuments in the Xinjiang region and the historiography of their study.....	126
<i>Kurmangali G.K.</i> The Role of Tourism in Sudanese Culture: History and the Contemporary Position.....	134
<i>Tairova N.R.</i> «Digital Kazakhstan» and «Digital realization of Silk way» - main links of one chain: problems of cyber security.....	142

TURKOLOGY

<i>Abdualiuly B.</i> The history of sound ə (ä) in the Kazakh language.....	151
<i>Alimbekov R.Zh.</i> Korkut and his era in historical sources.....	157
<i>Bastamitova A.</i> Horse traditional games of Turkic peoples.....	165
<i>Kussainova A.B.</i> Features of paremia on the basis “dog” in Turkic languages.....	172
<i>Saipulla Mollakanagatuly</i> The first translation of the Koran in the Karakhanid state.....	177
<i>Yarygin S.A., Kalikov R.K.</i> The main phases of the earliest Nogais’ history in Kazakhstan.....	185

СОДЕРЖАНИЕ

ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ

<i>Айтбаев Д.Е., Габдулина Б.А.</i> Мировой опыт участия неправительственного сектора в государственных делах.....	10
<i>Арын Е.М., Арын Р.С.</i> Институциональные основы коммуникативных отношений государственных органов и общества: казахстанская практика конструирования.....	17
<i>Байсултанова К.Ч.</i> Современные транснациональные процессы и национальная безопасность страны.....	31
<i>Жанпейісова К.Д., Бюлегенова Б.Б., Габдулина Б.А.</i> Становление и развитие политической культуры в процессе духовного возрождения общества.....	37
<i>Ли Ян</i> Религия в Синьцзяне: история и современность.....	45
<i>Насимов М.О.</i> Национальное сознание и ее основные понятия.....	53
<i>Өтегүлов О.Ж., Бюлегенова Б.Б., Шерьязданова Г.Р.</i> Ядерный баланс: распространение и сдерживание.....	61
<i>Тажибаяев Р.И.</i> Политика США по отношению к Европейскому Союзу.....	69

РЕГИОНОВЕДЕНИЕ

<i>Мовкебаева Г.А., Бимагамбетова Ж.Т., Тогузбаева А.К., Юрлова Д.А.</i> Сопряжение ЕС-ЕАЭС-ЭПШП: интересы акторов в развитии энергетической политики на евразийском пространстве.....	86
<i>Шенин А.С., Оспанова А.Н., Изтелеуова Е.А.</i> США в Афганистане: неясные перспективы и отсутствие консенсуса внутри американского истеблишмента.....	93

ВОСТОКОВЕДЕНИЕ

<i>Ахметова А. Т., Әлібекұлы А.</i> Экономическое сотрудничество АСЕАН и Республики Корея: процесс развития и перспективы.....	99
<i>Еркін Ә.С., Абжаппарова Б.Ж.</i> Южнокорейская антикоррупционная программа «OPEN».....	109
<i>Ильясова З.С., Кенбаев Ш.О.</i> Арабская нация как метаэтническая общность.....	117
<i>Кунанбаева Г.А., Кайыркен Т.З.</i> Буддийские памятники в Синьцзянском крае и историография их изучения.....	126
<i>Құрманғали Г.Қ.</i> Место туризма в суданской культуре: история и современное состояние.....	134
<i>Таирова Н.Р.</i> «Цифровой Казахстан» и «реализация цифрового Шёлкового пути» - звенья одной цепи: проблемы кибербезопасности.....	142

ТЮРКОЛОГИЯ

<i>Абдуалиулы Б.</i> История возникновения звука ә (ä) в казахском языке.....	151
<i>Алимбеков Р. Ж.</i> Коркыт и его эпоха в исторических источниках.....	157
<i>Бастамитова А.Т.</i> Конные традиционные игры тюркских народов.....	165
<i>Қусаинова А.Б.</i> Особенности паремий, относящихся к понятию «собака» в тюркских языках.....	172
<i>Сайпулла Моллаканатаулы</i> Первый перевод Корана в Караханидском государстве.....	177
<i>Ярыгин С.А., Каликов Р.К.</i> Основные этапы ранней истории ногайцев в Казахстане.....	185

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

Журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева» издается с 1995 года. В 2018 году, в результате его реорганизации, были сформированы 12 самостоятельных научных направлений - серий журнала.

Серия «Политические науки. Регионоведение. Востоковедение. Тюркология» научного журнала «Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева» выходит с 2018 года и является самостоятельным журналом со своим регистрационным номером, полученным в Министерстве информации и коммуникации РК, а также печатным и онлайн номерами ISSN.

Редакция видит миссию журнала в распространении информации об исследованиях в области социально-гуманитарных наук, способствующей процессу интеграции научных знаний и формированию мировоззрения управленцев новой формации, информационной и методической поддержке вовлеченных в издательский процесс авторов, редакторов, читателей, научных обществ и других заинтересованных лиц и организаций.

В нашей серии освещаются результаты фундаментальных и прикладных исследований, направленных на изучение системы мировой и региональной политики, внутренней и внешней политики современного Казахстана, государственного управления, социально-экономического развития, актуальных вопросов политической науки, истории и теории международных отношений, международной безопасности, мировых интеграционных процессов, проблем комплексного регионоведения и сравнительного страноведения, политических аспектов международных конфликтов, публичной дипломатии и т.д.

Пул авторов журнала географически разнообразен. Среди отечественных авторов, наряду с представителями высших учебных заведений Нур-Султана и Алматы, на страницах журнала выступают исследователи и преподаватели практически всех региональных политологических центров страны, в том числе университетов и институтов, таких как Евразийский научно-исследовательский институт, Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Международный казахско-турецкий университет имени Х.А. Яссави, Карагандинский государственный университет имени Е.А. Букетова, Академия государственного управления при Президенте РК, Карагандинская академия МВД РК, Казахский агротехнический университет им. С. Сейфуллина, Университет С. Демиреля, Чжэцзянский университет, АО «Өрлеу», Университет Центральной Флориды, Институт Евразийской интеграции, Казахский университет международных отношений и мировых языков имени Абылай хана, Институт мировых цивилизаций, Павлодарский государственный университет им. С.Торайгырова, Франкфуртский университет, Национальный университет обороны имени Первого Президента и др. Иностранцев представляют исследователи из таких стран, как США, Китай, Индия, Германия, Россия, Турция и др.

В состав редколлегии журнала входит 12 докторов политических, исторических и филологических наук, 12 кандидатов политических, исторических и философских наук и 14 PhD, которые представляют такие страны, как Россия, Кыргызстан, Германия, Нидерланды, Турция, Болгария, Венгрия, Пакистан, Индия, Аргентина.

За полтора года в пяти номерах журнала опубликовано 79 статей. Выходу в свет второго номера журнала за 2019 год, как и всех предыдущих выпусков, предшествовала серьезная и напряженная работа отдела научных изданий и редакционной коллегии.

Правила подготовки научных статей и условия их опубликования в выпусках нашей серии помещены на сайте журнала <http://bulpolit.enu.kz/>. Независимое рецензирование поступающих рукописей научных статей организуют заместители главного редактора. Редакционная коллегия играет существенную роль в повышении качества публикаций и предотвращении случаев нарушения исследовательской и публикационной этики. Все статьи проходят процедуру проверки рукописи на предмет самостоятельности

выполнения через систему автоматической проверки на плагиат. Публикацию каждой статьи сопровождают аннотации на казахском, русском и английском языках. Тексты статей редактируются и корректируются.

Решение о публикации или отклонении статей редакционная коллегия принимает, основываясь на рецензии, а также исходя из тематических планов и приоритетов на ближайшие выпуски и степени загруженности редакционного портфеля. Срочность публикации материалов, принятых к рассмотрению, авторам не гарантируется. При отклонении статьи автору направляется мотивированное заключение с изложением оснований для отказа в публикации.

Начиная с данного номера, мы помещаем в журнал «Колонку редактора», которая будет отражать наиболее актуальные вопросы и стратегические задачи издания, а также рекомендации главного редактора серии «Политические науки. Регионоведение. Востоковедение. Тюркология».

Напоминаем авторам о том, что правила и условия подготовки научных статей надо знать и твердо им следовать. Критерии для публикации научных статей помещаются в каждом номере журнала, также они имеются на сайте ЕНУ им. Л.Н. Гумилева. Следование данным правилам, в том числе требованиям по техническому, методологическому и библиографическому оформлению, не только ускоряет и улучшает процесс рецензирования и редактирования, но и сокращает необходимость дополнительной переписки с авторами и предоставления телефонных разъяснений со стороны наших менеджеров.

Отдел научных изданий и редакционная коллегия систематически совершенствуют данный проект и осуществляют политику поступательного развития журнала с перспективой включения его в базы данных Scopus и Web of Science.

Отметим, что Серия «Политические науки. Регионоведение. Востоковедение. Тюркология» входит в перечень научных изданий, рекомендуемых Комитетом по контролю в сфере образования и науки МОН РК для публикации основных результатов научной деятельности, в каталог Национальной академической библиотеки Республики Казахстан. Начиная с третьего номера 2018 года, каждой статье присваивается идентификатор цифрового объекта DOI.

Для дальнейшего продвижения журнала в глобальное пространство научной информации редакционной коллегии необходимо проводить работу по расширению географического разнообразия авторов и обращать особое внимание на качество статей. Согласно рекомендациям по развитию научных журналов компании Clarivate Analytics редколлегия журнала должна приглашать к публикации специалистов, работающих в разных научно-исследовательских организациях, ученых, молодых исследователей из зарубежных стран.

Редакция нашего издания приглашает авторов к публикации результатов своих исследований на страницах журнала «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Политические науки. Регионоведение. Востоковедение. Тюркология». Данная возможность предоставляется как преподавателям вузов и научным сотрудникам, так и магистрантам, докторантам

*С уважением, главный редактор,
доктор политических наук,
профессор ЕНУ им.Л.Н.Гумилева
Нуртазина Р.А.*

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР
POLITICAL SCIENCE
ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. Саяси ғылымдар. Аймақтану. Шығыстану. Түркітану сериясы, № 2 (127)/2019, б. 10-16
<http://bulpolit.enu.kz/>; E-mail: vest_polit@enu.kz

XҒТАР 11.01.39

Д.Е. Айтбаев¹, Б.А. Габдулина²

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
(E-mail: ¹*dosaiter@gmail.com*, ²*bagish68@yandex.ru*)

Үкіметтік емес сектордың мемлекет ісіне араласуының әлемдік тәжірибелері

Аңдатпа. Кез келген мемлекеттің саяси жүйесін либерализациялау азаматтардың қоғамдық-саяси өмірге араласу деңгейін арттыруға ғана бағытталып қоймай, сондай-ақ, оның ел Конституциясында белгіленген нормалар аясында мемлекеттік қатынастар жүйесіне бірігуіне жол ашуға тиіс.

Бұл ретте, үкіметтік емес ұйымдарды (бұдан әрі – ҮЕҰ) дамыту трансформацияланатын қоғамның ажырамас бөлігіне айналып, азаматтық қоғам институттары мен билік арасындағы өзара ықпалдастық тәсілдерін арттырады. Сондықтан соңғы кездері ҮЕҰ әлеуметтік, экономикалық және саяси бағытта дамудың үдерістерін айқындауға бағытталған зерттеулер нысанына айналып отыр. Осыған орай, үшінші сектордың орнықты дамуын қамтамасыз етудің әлемдік тәжірибесіне назар аудару мақсат етіп қойылды.

Түйін сөздер: үкіметтік емес ұйымдар, демократияландыру, қоғам, мемлекет, үшінші сектор.

<https://doi.org/10.32523/2616-6887/2019-127-2-10-16>

Үшінші сектордың субъектісіне айналған ҮЕҰ соңғы онжылдықтарда әлемдік қоғамдастықтағы көптеген елдерде мойындалып, дамып келеді [1].

Дамыған елдерде ҮЕҰ азаматтық қоғамның маңызды бөлігі ретінде қарым-қатынастарды реттеудің қосымша тетігі саналады. Бұл елдердің үкіметтері ҮЕҰ-ны бюджеттік дефицит көлемін төмендету мақсатымен дамытып келеді. Сонымен қатар, мұндай елдерде ҮЕҰ мемлекеттік органдарға қарағанда өте пайдалы құрылым болып табылады. Яғни, мемлекет қосымша ұйымдар ашып, оларды бюджет есебінен қаржыландырғанша, тәуелсіз коммерциялық ұйымдарды қолдаған әлдеқайда тиімдірек болады. Жалпы, мемлекет тарапынан үкіметтік емес ұйымдарды қаржыландырудың модельдері төмендегі кестеге сәйкес ұсынылып отыр (Кесте 1).

Мемлекет тарапынан үкіметтік емес ұйымдарды қаржыландырудың модельдері

Континентальді модель	Англосаксондық модель	Скандинавиялық модель	Орталық-шығыс Еуропа және Жерорта теңізі моделі
Германия, Франция. Іс жүзінде, мұнда мемлекет үшінші жақтың көрсеткен қызметтерін өтеу немесе негізгі жеткізушілер мен олардың мүдделі топтарына субсидия бөлу арқылы қаржыландырады. Бұл модельде мемлекеттік қаржыландыру деңгейі айтарлықтай жоғары (55-75%). Мұнда ҰЕҰ әлеуметтік қызметтерді белсенді түрде көрсетіп, олардың негізгі жеткізушісі саналуы мүмкін. Мәселен, Германияда жергілікті деңгейде көрсетілетін қызметтерге басымдық берілген.	Ұлыбритания. Бұл модель бойынша қызмет көрсетуде ҰЕҰ белсенді рөл атқарады. Сондай-ақ, олар мемлекет тарапынан қаржыландыруға аса мұқтаж емес. Мемлекеттік қаражат 35-55% аралығын құраса, қалғаны – басқа ресурстардың үлесінде. Бұл ҰЕҰ-ға жер-жерлерде қоғам өкілдерімен тығыз араласып, өз қызметіне жеке активтері мен табыстарын (қайырымдылық арқылы) пайдалана алады.	Финляндия, Швеция, Норвегия, Дания, Исландия. Бұл модельде мемлекет қызметтердің негізгі тұтынушысы саналады. ҰЕҰ әлеуметтік қызмет көрсетпей, «өкілеттік» функциясы атқарады. Яғни, өзінің мүшелері мен түрлі қоғам өкілдерінің спорттық, мәдени және басқа да қажеттіліктерін қанағаттандырады. Өзге модельдермен салыстырғанда мұндағы мемлекеттік қаржыландыру деңгейі төмен (25-35%)	Эстония, Латвия, Литва, Польша, Чехия, Словакия, Венгрия, Румыния, Словения, Хорватия, Сербия, Албания, Болгария, Беларусь, Украина. Бұл мемлекет тарапынан ҰЕҰ-ны төмен деңгейде қаржыландырумен сипатталады. Осы елдер өз моделін ілгерілету үшін түрлі қадамдар жасап жатыр, алайда бүгінде жүйелі сипатқа ие бола алмай отыр. Дегенмен, бұл модель мемлекеттік қаржыландыру деңгейін арттыру мүмкіндігін қайта қарастыруды талап етіп, оны бөлу үдерісінің ашықтығын қамтамасыз етуді қажет етуде.

Үкіметтік емес сектордың мемлекет ісіне араласуының әлемдік тәжірибелеріне көшпес бұрын, ҰЕҰ терминінің шетелдерде қолданылу үлгісі төмендегі 2 кестеде көрсетіледі:

Шет елдерде ҮЕҰ-ға қатысты қолданылатын терминдер

Венгрия	Франция	АҚШ	Германия
Мұнда «коммерциялық емес ұйымдар» (<i>non-profit organizations</i>) термині қолданылады. Азаматтық қоғамның бұл классикалық түріне ерікті бірлестіктер мен қорлар жатады.	Өз қызметінде табыс табуды көздемейтін барлық ұйымға қатысты «қауымдастық» (<i>les associations</i>) термині қолданылады. «Үкіметтік емес ұйымдар» (<i>organisation non gouvernementale - ONG</i>) термині трансұлттық сипаты бар және бірнеше елде жұмыс істейтін ұйымдарға қатысты қолданылады.	Мұнда тіркелмеңе ұйымдарды «қауымдастық», ал тіркелгенді – «корпорация» деп атайды. «Үкіметтік емес ұйымдар» термині қоғамдық пайда әкелетін коммерциялық емес ұйымдарға қатысты қолданылады.	Бұл елде «бірлестік» (<i>Der Verein</i>) термині көбірек қолданылады. Сонымен қатар, заң кез келген ұйымдастыру-құқықтық нысанда ҮЕҰ ашуға мүмкіндік береді. Құзыретті органдар тілкелмеген бірлестік (<i>Eingetragener Verein</i>), жауапкершілігі шектеулі қоғам (<i>Gesellschaft mit beschränkter Haftung</i>), кәсіпкерлік компания (<i>Unternehmergeellschaft</i>) немесе қор (<i>Stiftung</i>) түрінде ашуды ұсынады. Бұлардың ішінде көп таралғаны тіркелмеген бірлестіктер пен қорлар.

АҚШ-та әлеуметтік-мәдени қажеттілікке қарастырылған федералдық бюджеттің үштен бір бөлігі ҮЕҰ-ға бағытталған. Мұнда мемлекеттің және жергілікті өзін-өзі басқару органдарының ҮЕҰ-мен өзара ынтымақтастығы қаражаттың, соның ішінде әлеуметтік қажеттілікке бөлінген қаржының тиімді пайдаланылуын қамтамасыз етудің маңызды факторы саналады [2]. Жақында америкалық ҮЕҰ зейнетақымен қамтудың тиімді заңнама-сын қабылдауға ықпал етуі соның бір айғағы.

Еуропа тәжірибесіне алсақ, өзінің дербестігіне қарамастан, мұнда азаматтық қоғамды қалыптастыру ісі көбіне екінші орынға қойылып келеді. Дегенмен, Еуропада қоғамдық құрылымдапды одан әрі дамытуға бағытталған азаматтық бастамалар жергілікті деңгейде де, жалпымемлекеттік деңгейде де белсенді қолдау тауып келе жатыр. Жалпы, Еуропаның 22 елінде шамамен 3 миллионға жуық ҮЕҰ жұмыс жасайды. Олардың тұтас қаржыландырылу дәрежесі Италия, Ұлыбритания сияқты елдердің ішкі жалпы өніміне тең [3]. Демократиялық дамуды қамтамасыз ету, оның басты құндылықтарын сақтау еуропалық ҮЕҰ негізгі міндеттері болып табылады.

Атап айтқанда, Германияда ҮЕҰ көп жағдайда әлеуметтік проблемаларды шешуге ықпал ететіндіктен, халықтың түрлі санаттары арасындағы (бай және кедей) қарама-қайшылықтардың алдын алуда басты рөл атқарады. Бұл елде өткен ғасырдың 90-жылдарының өзінде осы секторда 2 миллионға жуық адам қызмет істеген. Қазір бұл көрсеткіш біршама өсіп отыр.

Ұлыбританияда ҮЕҰ тарихы ХІХ ғасырдың басынан бастау алады. Мұнда үшінші сектордың экономикалық қызмет саласына едәуір ықпалы бар. Тіпті, бірқатар ҮЕҰ кірісі ондаған миллион фунт стерлингті құрайды.

Сондай-ақ, Еуропаның бірқатар елдерінде, мәселен Нидерланд Корольдігінде, ҮЕҰ өздерін мүшелік жарналар есебінен қаржыландырып отыр. Бұл көп жағдайда үкіметке тәуелділіктен арылуға мүмкіндік береді. Осы елдің тәжірибесі ҮЕҰ қызметін демократияландыру ісінде зор рөл атқаруда. Айталық, әлемге танымал «Жердің достары – Нидерланд (Друзья Земли – Нидерланды)» атты экологиялық ұйымы өзінің барлық қызметінің 80 пайызынан астамында елдің нақты саясатына араласады.

Ал Шығыс Еуропа елдеріндегі ҮЕҰ-да, жалпы азаматтық қоғамы да қазір қалыптасу кезеңін бастан өткеріп отыр. Олардың басым көпшілігі демократияны ілгерілету, еркіндікті шектеуге қарсы тұру бағытында жұмыс жасауға шоғырланған. Хорватия және Босния мемлекеттерінде үшінші сектор өкілдері әлі күнге дейін тұрғындарға гуманитарлық көмек көрсету аясынан ұзап шыға алмауда.

Канадада үшінші сектор қоғамдық өмірге белсенді атсалысып, елдің саяси және әлеуметтік-экономикалық процестеріне әсер ете алатын деңгейге жеткен. Олар елдегі үкімет пен іскер топ өкілдері көрсете алмайтын қызмет түрлерін қамтуда. Мұндағы ҮЕҰ-ның 75 пайызы ұлттық болса, қалған 25 пайызы халықаралық ұйымдардың филиалдары саналады. Канадалық ҮЕҰ табыс салығынан толық босатылған әрі бірқатар провинцияда коммерциялық ұйымдардың қажеттігі үшін арнайы қаражаттар қарастыру мақсатымен тиісті заңнамалық актілер қабылданған [4].

Ислам әлемі елдерінде ҮЕҰ, негізінен, халықтың тұрмысы төмен бөлігінің әлеуметтік мәселелерін шешуге бағытталған қайырымдылық қызметтермен айналысады. Бұл ретте Иран мен Үндістанның тәжірибесі көбірек мысалға алынып жүр.

Сонымен қатар, бірқатар елдің үкіметтері ҮЕҰ қызметтеріне шектеу қояды. Мысалға, Аргентина, Эквадор, Жапония, Оңтүстік Корея, Тайвань сияқты мемлекеттерде құзыретті органдар ҮЕҰ-ның мақсаттары қоғамдық тұрмысты жақсартуға септігін тигізеді деп шешкен жағдайда ғана оны тіркейді.

ТМД елдерінде ҮЕҰ-ның басымдықтары саяси және экономикалық ахуалдарға тікелей байланысты болады. Сәйкесінше, олар осы бағыт бойынша дамиды.

Соның ішінде, Ресейде Қазақстандағы сияқты ҮЕҰ желісі жақсы дамыған. Тек олармен кері байланыс жолға қойылмаған. Яғни, мемлекеттік құрылымдар ҮЕҰ-ның бастамаларын тыңдағанмен, қабылдамайды. Сондай-ақ, халықтың көп бөлігі қоғамдық белсенділік танытпайды. Бұл дегеніміз – тұрғындардың көбісі әлі күнге дейін ҮЕҰ мәнін түсінбей, азаматтық қоғамға сенім артпай келеді. Оның басты себебі, билік жүргізудің мықты әкімшілік жүйесін ұстанған Кеңес Одағы тарағаннан кейін де халықтың мемлекеттің үстемдік етуіне мойынсұнып қалуында. Қазіргі кезде Қазақстан экономиканың нарықтық үлгісін ұстанғанымен, санада мемлекетке мүдделілік элементтерінен толық арыла алмай келеді.

Өзбекстанда бүгінде ҮЕҰ-ны институционалдық тұрғыдан дамыту үшін қажетті негізгі заңнамалық база қалыптасқанмен, олардың көптеп ашылып, қызу жұмыс істеуі байқалмай отыр. Мұнда 1 миллион тұрғынға 17 ҮЕҰ тиесілі. Оның өзінде бұл үкіметтік емес сектор өкілдері мәдениет, өнер, бұқаралық ақпарат құралдары саласында ғана белсенділік танытуда.

Қырғызстан заңнамасында үкіметтік емес ұйымдар деген түсінік мүлдем қарастырылмаған. Бұл термин тек халықаралық тәжірибеден алынып қана қолданылады. Алайда, мұнда адам басына шаққандағы ҮЕҰ саны Орталық Азия бойынша ең жоғары деңгейде.

Қазіргі кезде Қазақстандағы ҮЕҰ құқық қорғау саласынан бастап қайырымдылыққа дейінгі қоғамның барлық мүддесін көздеп жүр. Сондай-ақ айта кететін бір жайт,

қазақстандық үшінші сектор әлеуметтік сипатта басымырақ жұмыс істеуде. Жалпы, Қазақстан ТМД елдерінің ішінде бұл саламен санасып, мемлекет деңгейінде дамуына жағдай жасап отырған бірден-бір мемлекет саналады. Ол үшін тиісті нормативтік-құқықтық база қалыптастырылуда, ҰЕҰ-ның басты диалог алаңы саналатын Азаматтық форум республиканың ең жоғары деңгейдегі басшылығының қатысуымен өтіп, оның ұсынымдары мемлекеттік органдар үшін орындалуға міндеттелуде [5].

Қорытынды. Азаматтық қоғамды дамыту мемлекетті демократияландырудың басты шарты екені жалпыға түсінікті. Соның ішінде үкіметтік емес ұйымдар заманауи демократиялық қоғам бет алып бара жатқан әлеуметтік құрылым саналады.

Әлем елдеріндегі ҰЕҰ қызметіне жасалған талдау көрсетіп отырғандай, үшінші сектор бірқатар мемлекеттік қызметтерді, әсіресе әлеуметтік-мәдени салардағы қызметтерді, өзіне алып отыр. Олар стратегиялық бағдарламаларды жүзеге асырып қана қоймай, олардың тиімділігіне мониторинг жүргізуде. Нәтижесінде, елдің үкіметіне тиісті ұсынымдар әзірлеп, қажетті шешімдер қабылдауға әсер етіп жүр.

Осылайша, әлемдегі ҰЕҰ негізгі мақсаттарының бірі – азаматтардың демократиялық құқықтары мен бостандықтарын қорғау, тұрғындардың кедейлік деңгейін төмендету, билік пен азаматтық қоғам арасындағы диалогты үйлестіру. Үкіметтік емес ұйымдар көптеген елдерде, әсіресе АҚШ-та, Еуропаның бірқатар мемлекетінде, халықтың басым бөлігін тарта отырып, үкімет тарапынан шешім қабылдау процесіне ықпал етіп келеді. Бұл тәжірибенің Қазақстан үшін де маңызы зор. Алайда, билік мұны әлі толықтай пайдалана алмай отыр. Сондықтан, еліміз бойынша ҰЕҰ желісінің дамуына жан-жақты қолдау көрсету қажет. Қандай да бір мәселеге қатысты үкіметтік емес ұйымдардың саны көп болған сайын, мемлекеттік органдарға әсер ету тетіктері күшейе түспек.

Еліміздің ҰЕҰ үшін әлемдік тәжірибенің нақты бір моделін толықтай алуға болмайды. Бұл ретте, жағдайға байланысты таңдау жасаған дұрыс. Мәселен, үшінші секторды қаржылануда Ұлыбритания мен Нидерланд сияқты елдердің үлгісін алған жөн. Яғни, өз мүшелерінің жарғылық қаражатымен қоса, саяси мүдделерді қорғау саласында жеке сектордың ресурстарын да тартуға мүмкіндік болады. Ал, әлеуметтік-гуманитарлық мәселерді шешу ісіне ҰЕҰ-ны тарту барысында АҚШ-тың және өзге де елдердің моделін пайдаланған орынды болар еді. Бұл тәжірибе де елдің тұрмыс сапасын арттыруға тың серпін береді.

Жалпы, шын мәнінде, мемлекет кейбір қызметтерді ҰЕҰ-ға бере алады. Барлық дамыған елдерде осындай қарым-қатынас түрі жақсы үрдіске айналған. Қазақстанның ҰЕҰ үшін халықаралық тәжірибе өте қажет. Алайда, бізде әлеуметтік салада жұмыс істейтін әлемдегі үкіметтік емес ұйымдардан бірқатар өзгешелік бар. Біріншіден, Қазақстанда ҰЕҰ-ны қолдау әлі де халықаралық тәжірибедегі қолдаулардан төмен. Екіншіден, коммерциялық емес қайырымдылық қызмет елімізде әр алуан және көбіне әлеуметтік бағытта жұмыс істейді. Үшіншіден, Қазақстандағы ҰЕҰ өзара бөлініп, өзара байланыстары әлсіз болып отыр. Осы және өзге де факторлар қоғамдық пікірді қалыптастырып, халықтың оларға деген сенімін нығайтудың маңызды тетігі болып саналады.

Әдебиеттер тізімі

1. Морозов А.А. Роль и место НПО в Казахстане сквозь призму мирового опыта / А.А. Морозов // *Analytik*. – 2002. – № 4. – С. 17.
2. Теплякова В. Государство и НПО – моменты истины: Гражданский форум / В. Теплякова // *Акмолинская правда*. – 2007. 30 октября. – С. 2.
3. Досыбаева Р.Б. Юридические лица с иностранным участием в некоммерческой сфере / Р.Б. Досыбаева // *Экономика и право Казахстана*. – 2008. – № 8. – С. 47-49.

4. Лысенко В.В. Опыт регламентирования правового положения и функционирования неправительственных организаций в зарубежных странах. [электрон.ресурс]. - URL: <https://wiselawyer.ru/poleznoe/38881-opyt-reglamentirovaniya-pravovogo-polozheniya-funkcionirovaniya-nepravitelstvennykh-organizacij> (дата обращения: 27.02.2019).

5. Сактаганова З.Г., Оспанова Д.К. Исторический обзор мирового опыта развития и функционирования неправительственных организаций / З.Г. Сактаганова, Д.К. Оспанова // Карагандинский государственный университет им. Е.А.Букетова. // Омский научный вестник.- 2013. – № 3 (119). –С. 47-50.

Д.Е. Айтбаев, Б.А. Габдулина

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Мировой опыт участия неправительственного сектора в государственных делах

Аннотация. Либерализация политической системы любого государства должна ориентироваться не только на повышение активности участия граждан в общественно-политической жизни страны, но и на их интеграцию в систему государственных отношений в рамках норм, указанных Конституцией Казахстана.

В этом плане развитие неправительственных организаций (далее – НПО) является атрибутом трансформируемого общества, а также расширяет методы взаимодействия между институтами гражданского общества и власти. В последнее время НПО оказались в центре исследований, ориентированных на определение процессов развития в социальном, экономическом и политическом направлениях. В связи с этим целью статьи является изучение мирового опыта в сфере обеспечения устойчивого развития третьего сектора.

Ключевые слова: неправительственные организации, демократизация, общество, государство, третий сектор.

D.E. Aitbayev, B.A. Gabdulina

L.N.Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Global experience of non-government sector participation in public affairs

Abstract. Liberalization of the political system of any state should focus not only on increasing the participation of citizens in the social and political life of the country, but also on their integration into the system of state relations within the framework of the standards specified by the Constitution of Kazakhstan.

In this regard, the development of non-governmental organizations (hereinafter - NGOs) is an attribute of a transforming society, also expanding the methods of interaction between the institutions of civil society and government. Recently, NGOs have been at the center of research focused on determining development processes in social, economic and political areas. In this regard, the purpose of the article is to study world experience in the field of ensuring the sustainable development of the third sector.

Key words: non-governmental organizations, democratization, society, state, third sector.

References

1. Morozov A.A. Rol' i mesto NPO v Kazakhstane skvoz' prizmu mirovogo opyta [The role and place of NGOs in Kazakhstan through the prism of world experience], *Analytik [Analytic]*, **4**, 17 (2002). [in Russian]
2. Teplyakova V. Gosudarstvo i NPO – momenty istiny: Grazhdanskij forum [State and NGOs - moments of truth: Civic Forum], *Akmolinskaya Pravda [Akmolinsk Truth]*. – 30 October. – 2 (2007) [in Russian]
3. Dosybayeva R.B. Yiridicheskie litsa s inostrannym uchastiem v nekommercheskoj sfere [Legal entities with foreign participation in the non-profit sphere], *Ekonomika i pravo Kazakhstana [Economics and Law of Kazakhstan]*, **8**, 47-49 (2008).

4. Lysenko V.V. Opyt reglamentirovaniya pravovogo polozheniya i funkcionirovaniya nepravitel'stvennyh organizatsij v zarubezhnyh srstanah [Experience in regulating the legal status and functioning of non-governmental organizations in foreign countries]. Available at: <https://wiselawyer.ru/poleznoe/38881-opyt-reglamentirovaniya-pravovogo-polozheniya-funkcionirovaniya-nepravitelstvennykh-organizacij> (accessed: 27.02.2019).

5. Saktaganova Z.G., Ospanova D.K. Istoricheskij obzor mirovogo opyta razvitiya i funkcionirovaniya nepravitel'stvennyh organizatsij [Historical overview of world experience in the development and functioning of non-governmental organizations], Karagandinskij gosudarstennij universitet im. E.A.Buketova. Omskij nauchnyj vestnik [E.A.Buketov Karaganda State University, Omsk Scientific Herald] **3** (119), 47-50 (2013).

Авторлар туралы мәлімет:

Айтбаев Д.Е. – саясаттану кафедрасының магистранты, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш. 2, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Габдулина Б.А. – тарих ғылымдарының кандидаты, саясаттану кафедрасының доценті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш. 2, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Айтбайев Д.Е. – Master degree Student of the Department of Political Sciences, L.N.Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., 2, Nur-Sultan, Kazakhstan.

Gabdulina B.A. - Candidate of Historical, Associate Professor of the Department of Political Sciences, L.N.Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., 2, Nur-Sultan, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Саяси ғылымдар. Аймақтану. Шығыстану. Түркітану сериясы»
журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журнал мақсаты. Саяси ғылымдар, аймақтану, шығыстану, түркітану салалары бойынша мұқият тексеруден өткен ғылыми құндылығы бар мақалалар жариялау.

2. Журналда мақала жариялаушы автор мақаланың қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын Ғылыми басылымдар бөліміне (редакцияға, мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 349 кабинет) және vest_polit@enu.kz электрондық поштасына Word форматындағы нұсқаларын жіберу қажет. Мақала мәтінінің қағаз нұсқасы мен электронды нұсқалары бірдей болулары қажет.

Мақалалар *қазақ, орыс, ағылшын, араб, түрік* тілдерінде қабылданады.

3. Автордың қолжазбаны редакцияға жіберуі мақаланың Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысында басуға келісімін, шетел тіліне аударылып қайта басылуына келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы автор туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына кепілдеме береді. Сонымен қатар мақала мәтінін плагиат жүйесінде тексеруге келісімін білдіреді.

4. Мақаланың көлемі 18 беттен аспауға тиіс (6 беттен бастап).

Мақаланың құрылымы

5. XFTAP <http://grnti.ru/> - *бірінші жолдың сол жақтауында;*

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемеде жұмыс жасайтын болса, онда әр автор мен оның жұмыс мекемесі қасында бірдей белгі қойылу керек) – жолдың ортасында;

Автор(лар)дың E-mail-ы – жақша ішінде, курсивпен, жолдың ортасында;

Мақала атауы – жолдың ортасында;

Аннотация (100-200 сөз; мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет).

Түйін сөздер (6-8 сөз не сөз тіркесі). Түйін сөздер мақала мазмұнын көрсетіп, мейлінше мақала атауы мен аннотациядағы сөздерді қайталамай, мақала мазмұнындағы сөздерді қолдану қажет. Сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін ғылым салаларының терминдерін қолдану қажет.

Негізгі мәтін мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды бөлімдерін қамтуы қажет – *жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1,25см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.*

Таблица, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр **таблица, сурет** қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын, сканерден өтпеген болуы керек.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқалары міндетті түрде алғаш қолданғанда түсіндірілуі берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдібиеттерге сілтемелер тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің номерленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіліде: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1] арқылы, екінші сілтеме [2] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Кітапқа жасалатын сілтемелерде қолданылған беттері де көрсетілуі керек (мысалы, [1, б. 45]). Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпейтін басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін,

әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгілерін журнал bulpolit.enu.kz сайтындағы **мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз**).

6. Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса), орыс және ағылшын тілінде (егер мақала түрік немесе араб тілінде жазылса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: автордың аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекен-жайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде толтырылады.

7. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның қайтарылуы оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

Редакцияға түскен мақала жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Барлық рецензиялар авторларға жіберіледі. Автор (рецензент мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда) өңдеп қайта, қолжазбаның түзетілген нұсқасын редакцияға қайта жіберуі қажет. Рецензент жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі.

Пікірі мақұлданған мақалаларды редколлегия алқасына талқылап, басуға келіседі.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына төлем жасау туралы ескертіледі. Төлем көлемі 2018 жылы 4500 тенге – Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ қызметкерлері үшін және 5500 тенге басқа ұйым қызметкерлеріне.

Provision on Articles submitted to the Journal
“Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. Political Science. Regional studies. Oriental studies. Turkology Series”

1. Purpose of the journal. Publication of carefully selected original scientific works and book reviews in the fields of political science, regional studies, oriental studies, turkology.

2. An author who wishes to publish an article in a journal must submit the article in hard copy (printed version) in one copy, signed by the author to the scientific publication office (at the address: 010008, Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Building, room 349) and by e-mail vest_polit@enu.kz in Word format. At the same time, the correspondence between Word-version and the hard copy must be strictly maintained.

Language of publications: *Kazakh, Russian, English, Turkish, Arabic.*

3. Submission of articles to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish articles in the journal and the re-publication of it in any foreign language. Submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about himself, the lack of plagiarism and other forms of improper borrowing in the article, the proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, illustrations and also he/she agrees to check the uniqueness of the article text.

4. The volume of the article should not exceed 18 pages (from 6 pages).

5. Structure of the article (page – A4 format, portrait orientation, page margins on all sides - 20 mm. Font: type - Times New Roman, font size - 14)

IRSTI <http://grnti.ru/> - *first line, left*

Initials and Surname of the author (s) - *center alignment, italics*

Full name of the organization, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization) - *center alignment, italics*

Author's e-mail (s)- *in brackets, italics*

Article title - *center alignment, bold*

Abstract (100-200 words, it should not contain a formula, the article title should not repeat in the content, it should not contain bibliographic references, it should reflect the summary of the article, preserving the structure of the article - introduction, problem statement, goals, history, research methods, results /discussion, conclusion).

Key words (6-8 words/word combination. Keywords should reflect the main content of the article, use terms from the article, as well as terms that define the subject area and include other important concepts that make it easier and more convenient to find the article using the information retrieval system).

The main text of the article should contain an introduction, problem statement, goals, history, research methods, results / discussion, conclusion - *line spacing - 1, indent of the “red line” -1.25 cm, alignment in width.*

Tables, figures should be placed after the mention. Each illustration should be followed by an inscription. Figures should be clear, clean, not scanned.

All **abbreviations**, with the exception of those known to be generally known, must be deciphered when first used in the text.

Information on **the financial support** of the article is indicated on the first page in the form of a footnote.

References

In the text references are indicated in square brackets. References should be numbered strictly in the order of the mention in the text. The first reference in the text to the literature should have the number [1], the second - [2], etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, p. 45]). References to unpublished works are not allowed. Unreasonable references to unreviewed publications (examples of the description of the list of literature, descriptions of the list of literature in English, see on the journal web-site bulpolit.enu.kz).

At the end of the article, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the article is in Kazakh), in Kazakh and English (if the article is in Russian) and in Russian and Kazakh languages (if the article is English language), in Russian and English (if the article is in Turkish or Arabic language).

Information about authors: surname, name, patronymic, scientific degree, position, place of work, full work address, telephone, e-mail - in Kazakh, Russian and English.

6. The article must be **carefully verified**. Articles that do not meet technical requirements will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the article has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Articles received by the Department of Scientific Publications (editorial office) are sent to anonymous review. All reviews of the article are sent to the author. The authors must send the proof of the article within three days. Articles that receive a negative review for a second review are not accepted. Corrected versions of articles and the author's response to the reviewer are sent to the editorial office. Articles that have positive reviews are submitted to the editorial boards of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive conclusion for publication should make payment on the following requisites (for ENU employees - 4,500 tenge, for outside organizations - 5,500 tenge):

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева. Серия: Политические науки. Регионоведение. Востоковедение. Тюркология»

1. **Цель журнала.** Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ и обзоров книг по направлениям политические науки, международные отношения, востоковедение, регионоведение, тюркология.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 349) и по e-mail vest_polit@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией.

Язык публикаций: *казахский, русский, английский, турецкий, арабский.*

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя, Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, издания статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций, а также дает согласие на проверку уникальности текста статьи.

4. Объем статьи не должен превышать 18 страниц (от 6 страниц).

5. **Схема построения статьи** (страница – А4, книжная ориентация, поля со всех сторон – 20 мм. Шрифт: *тип – Times New Roman, размер (кегель) - 14*):

МРНТИ <http://grnti.ru/> - первая строка, слева

Инициалы и Фамилию автора(ов)- выравнивание по центру, курсив

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках курсив

Название статьи – выравнивание по центру полужирным шрифтом

Аннотация (100-200 слов; не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы).

Ключевые слова (6-8 слов/словосочетаний).

Ключевые слова должны отражать основное содержание статьи, использовать термины из текста статьи, а также термины, определяющие предметную область и включающие другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – *межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» -1,25 см, выравнивание по ширине.*

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными.

Все **аббревиатуры и сокращения**, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1], вторая - [2] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, с. 45]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. на сайте журнала bulpolit.enu.kz в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке), на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке), на русском и английском (если статья оформлена на турецком или арабском языках).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Все рецензии по статье отправляются автору. Статьи, получившие отрицательную рецензию к повторному рассмотрению не принимаются. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ им. Л.Н. Гумилева – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Редактор: Р.А. Нуртазина
Шығарушы редактор: Е.А. Изтелеуова
Дизайн: Е.А. Изтелеуова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
Хабаршысы. Саяси ғылымдар. Аймақтану. Шығыстану. Түркітану сериясы.
-2019. - 2(127). - Нұр-султан: ЕҰУ. 197-б.
Шартты б.т. -24,6 Таралымы - 35 дана

Мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекен-жайы: 010008, Нұр-Сұлтан қ.,
Сатпаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: (87172) 709-500 (ішкі 31-434)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің баспасында басылды